

Hi ha força llibres sobre la Primera Guerra Mundial des de l'òptica dels soldats, d'autors com Jaroslav Hasek i Erich M. Remarque. Però qui relata de manera més realista les vivències dels soldats a les trinxeres és Gabriel Chevalier a 'La por'

LA POR EXPLICADA PER QUI LA PATEIX

"N

o hi ha cap heroi a *La por*. Només joves víctimes de l'engany d'una maquinària que un dia es va posar en marxa i ningú no sap com aturar. Quan el protagonista queda ferit i, després d'una estada en un hospital, va a casa a passar uns dies de convalescència, no el reben com un heroi. La gent de la rereguarda està cansada i ja no veuen els seus joves com

quan se'n van anar", diu Enric Portell, metge apassionat de la novel·la històrica. Portell subratlla el següent fragment clau de *La por*, quan els del seu poble pregunten al protagonista "¿Passeu bons moments, allà dalt?", i ell els respon "Oh! Sí, senyor... ens divertim molt: cada nit enterrem els nostres companys!" "Aquesta resposta i el fet de no haver guanyat galons el fan un sospitós. Fins i tot el seu pare se n'avergonyeix", remarca Enric Portell. L'autor de *La por*, Gabriel Chevalier, va ser reclutat per a la Primera Guerra Mundial amb 18 anys i en va passar quatre a les trinxeres. "Llegint-lo et fas una idea del que viuen els soldats. La guerra vol dir passar fred, gana, set, polls... dies sencers *enterrats en vida* en uns soterranis, sentint el soroll de les bombes, el tremolor de la terra, els gemecs dels companys tot esperant que sigui l'hora de sortir a camp obert, on hi ha fragments de cossos escampats per terra, esperant la mort o confiant a caure ferit. I és que el millor que li pot passar a un combatent és ser ferit, i amb sort, al vespre o en una pausa, ser traslladat a un hospital", explica Portell. *La por* (Quaderns Crema, 2009) va ser publicat el 1930, però va ser prohibit el 1939. Estava a punt de començar la Segona Guerra Mundial i podia desincentivar els joves de lluitar altre cop per França. "És un llibre que es llegeix d'una tirada i que fa reflexionar. I tant que fa reflexionar!", s'exclama Portell.

Hi ha moltes altres obres de la Primera Guerra Mundial escrites des de l'òptica del soldat, i que, com *La por*, van ser escrites molt a tocar dels fets.

Són novel·la històrica? Potser no exactament. Però són grans novel·les. *Les aventures del bon soldat Švejk* (1921-22), del txec Jaroslav Hašek, publicat a Proa, dona vida a un humil soldat enrolat a les files de l'exèrcit austro-hongarès. Les sorprenents cuites d'aquest murri menyspreat pels estaments militars –"La comissió em va declarar oficialment idiota. Sóc un idiota oficial"– constitueixen una proclama satírica pacifista i irreverent contra la futilitat i absurditat de la guerra.

En un altre clàssic, *Adéu a les armes* (1929), d'Ernest Hemingway, publicat a Proa, un tinent americà és ferit en un bombardeig i a l'hospital viu una apassionada relació amb la infermera que en té cura. L'obra està basada en experiències del mateix Hemingway. El mateix es pot dir d'*Historia y desventuras del desconocido soldado Schlump* (ed. Impedimenta), de Hans Herbert Grimm, un text anti-heroic, antinacionalista, pacifista i carregat d'humor, publicat el 1928 amb el pseudònim de Schlump. Els nazis van cremar el llibre, però Grimm, l'home que s'amagava rere el pseudònim, en va salvar un exemplar i el llibre ha sobreviscut com un puntal de la literatura antibel·licista.

Un cas semblant és *Res de nou a l'oest* (1930), d'Erich M. Remarque, a Proa el 1935, una de les novel·les més populars sobre la Primera Guerra Mundial, que narra la vida del soldat ras, les misèries del front, la guerra com un joc d'interessos que paguen els únics que no hi tenen cap interès... També un clàssic de l'antimilitarisme. ●

